

ZPRÁVA O PRACOVNÍ ÚRAZOVOSTI V ČESKÉ REPUBLICE ZA ROK 2018

Státní úřad inspekce práce
Kolářská 451/13, 746 01 Opava
telefon: 950 179 101, fax: 553 626 672
IČ: 750 46 962
opava@suip.cz, www.suip.cz
ID DS: cmwaazf

Obsah

1	O PRACOVNÍCH ÚRAZECH	4
2	VÝVOJ PRACOVNÍ ÚRAZOVOSTI V ČESKÉ REPUBLICE	6
	Pracovní úrazy v roce 2018	6
2.1	Smrtelné pracovní úrazy.....	7
2.2	Pracovní úrazovost s hospitalizací nad 5 dnů	8
3	PRACOVNÍ ÚRAZOVOST PODLE KRAJŮ	10
3.1	Celková pracovní úrazovost v roce 2018 dle krajů České republiky.....	10
3.2	Smrtelná pracovní úrazovost.....	10
3.4	Pracovní úrazovost s hospitalizací nad 5 dnů podle místa vzniku úrazu.....	11
4	ZDROJE PRACOVNÍCH ÚRAZŮ V ROCE 2018.....	12
4.1	Pracovní úrazy s pracovní neschopností delší než 3 dny.....	12
4.2	Smrtelné pracovní úrazy.....	14
4.3	Pracovní úrazy s hospitalizací nad 5 dnů	15
5	PŘÍČINY PRACOVNÍCH ÚRAZŮ	18
5.1	Příčiny pracovních úrazů s pracovní neschopností nad 3 dny.....	18
6	PRACOVNÍ ÚRAZOVOST OBČANŮ ZEMÍ EVROPSKÉ UNIE A CIZINCŮ	20
7	PRACOVNÍ ÚRAZOVOST V ZAHRANIČÍ.....	22
8	KONTROLY PŘÍČIN A OKOLNOSTÍ VZNIKU PRACOVNÍCH ÚRAZŮ	23
9	DALŠÍ UKAZATELE	26

SLOVO ÚVODEM

Státní úřad inspekce práce byl rozhodnutím Ministerstva práce a sociálních věcí od roku 2012 pověřen zpracováním zprávy o pracovní úrazovosti v České republice a vedením databáze statistických údajů o pracovních úrazech ve formátu ESAW, která je zdrojem pro statistická sledování EUROSTAT. Státní úřad inspekce práce navázal v této oblasti spolupráci s Českým báňským úřadem, který shromažďuje hlášení zaměstnavatelů o pracovních úrazech, podléhá-li činnost, pracoviště nebo technické zařízení vrchnímu dozoru podle zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů.

Tato *Zpráva o pracovní úrazovosti v České republice za rok 2018* je vypracována na základě dvou hlavních zdrojů. Jedním je informační systém o pracovních úrazech, který vede Státní úřad inspekce práce na základě záznamů zaměstnavatelů o úrazech, zaslaných příslušným oblastním inspektorátům práce při pracovní neschopnosti delší než 3 kalendářní dny a při úmrtí zaměstnance, a rovněž souhrn výsledků kontrolní činnosti oblastních inspektorátů práce na tomto poli. Druhým zdrojem je informační systém Českého báňského úřadu, který obsahuje hlášení zaměstnavatelů obvodním báňským úřadům, podléhá-li činnost, pracoviště nebo technické zařízení vrchnímu dozoru podle jiného právního předpisu, jde-li o závažný pracovní úraz podle jiného právního předpisu, hlášení závažných událostí a nebezpečných stavů, závažných provozních nehod (havárií) a hlášení závažných pracovních úrazů a poruch technických zařízení a dále souhrn výsledků Českého báňského úřadu ČBÚ při šetření závažných provozních nehod a závažných pracovních úrazů.

Zpráva obsahuje analýzu příčin a okolností vzniku pracovních úrazů, a to včetně členění ESAW, identifikuje zdroje pracovních úrazů a uvádí nejčastěji porušované právní předpisy. Přináší také srovnání se situací v předchozích letech a regionální pohled na problematiku. Nově se z důvodů prevence věnuje také popisu úrazových dějů některých smrtelných pracovních úrazů, včetně jejich fotodokumentace.

Informaci o stavu bezpečnosti v hornictví a při nakládání s výbušninami za kalendářní rok zveřejňuje Český báňský úřad v souladu s ustanovením § 40 odst. 6 písm. c) zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů, na internetových stránkách www.cbubsbs.cz.

Podrobné statistické údaje o pracovní úrazovosti v České republice, včetně pracovních úrazů s pracovní neschopností nepřesahující 3 kalendářní dny, které vycházejí ze zdrojů České správy sociálního zabezpečení, jsou každoročně zveřejňovány na internetových stránkách Českého statistického úřadu <https://www.czso.cz/csu/czso/katalog-produktu> v publikaci *Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v České republice*.

1 O PRACOVNÍCH ÚRAZECH

Pracovní úraz je poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.

Dle § 105 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZP“) je zaměstnavatel povinen objasnit příčiny a okolnosti vzniku každého pracovního úrazu.

Dle § 105 odst. 2 ZP je zaměstnavatel povinen vést v knize úrazů evidenci o všech úrazech, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující 3 kalendářní dny.

Dle § 105 odst. 3 ZP je zaměstnavatel povinen vyhotovovat záznamy a vést dokumentaci o všech pracovních úrazech, jejichž následkem došlo ke zranění zaměstnance s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny nebo k úmrtí zaměstnance.

Druhy pracovních úrazů pro potřeby této zprávy

Smrtelný – takové poškození zdraví, na jehož následky úrazem postižený zaměstnanec nejpozději do 1 roku zemřel.

Závažný – takové poškození zdraví, trvá-li hospitalizace úrazem postiženého zaměstnance více než 5 dnů.

Ostatní – takové poškození zdraví, jehož následkem došlo ke zranění zaměstnance s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny.

Hlášení pracovních úrazů

Způsob evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu stanoví nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, ve znění pozdějších předpisů.

Způsob hlášení pracovních úrazů upravuje také vyhláška ČBÚ č. 447/2002 Sb., o hlášení závažných událostí a nebezpečných stavů, závažných provozních nehod (havárií), závažných pracovních úrazů a poruch technických zařízení.

Zaměstnavatel ohlásí pracovní úraz bez zbytečného odkladu

- územně příslušnému útvaru Policie České republiky, nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že v souvislosti s pracovním úrazem byl spáchán trestný čin,
- odborové organizaci a zástupci pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,
- příslušnému oblastnímu inspektorátu práce, došlo-li k úrazu u fyzické nebo právnické osoby, která podle jiného právního předpisu podléhá jeho kontrolní působnosti, a trvá-li pracovní neschopnost více než 3 dny,

- příslušnému obvodnímu báňskému úřadu, podléhá-li činnost, pracoviště nebo technické zařízení vrchnímu dozoru podle jiného právního předpisu, jde-li o závažný pracovní úraz podle jiného právního předpisu,
- zaměstnavateli, který zaměstnance k práci u něho vyslal nebo dočasně přidělil,
- zdravotní pojišťovně, u které je úrazem postižený zaměstnanec pojištěn.

Záznam o úrazu vyhotovuje zaměstnavatel úrazem postiženého zaměstnance neprodleně, nejpozději však do 5 pracovních dnů ode dne, kdy se o úrazu dozvěděl. Jedno vyhotovení záznamu o úrazu je povinen zaměstnavatel předat postiženému zaměstnanci a v případě smrtelného pracovního úrazu jeho rodinným příslušníkům.

Byl-li zaměstnavatelem odeslán záznam o úrazu podle § 6 a § 7 a následně se zaměstnavatel dozví o skutečnostech, které vedou ke změně v něm uvedených údajů, vyhotoví zaměstnavatel úrazem postiženého zaměstnance **záznam o úrazu - hlášení změn**. Ten vyhotovuje, pokud:

- hospitalizace úrazem postiženého zaměstnance přesáhla 5 po sobě jdoucích dnů a byla ukončena po odeslání záznamu o úrazu,
- dočasná pracovní neschopnost úrazem postiženého zaměstnance v důsledku jeho úrazu byla ukončena po odeslání záznamu o úrazu,
- zaměstnanec postižený úrazem na jeho následky nejpozději do 1 roku zemřel,
- došlo ke změně v posouzení zdroje nebo příčiny úrazu, povahy úrazu, popřípadě k jiným skutečnostem majícím vliv na zpracování a obsah záznamu o úrazu - hlášení změn,
- na základě téhož pracovního úrazu vznikla a byla ukončena další pracovní neschopnost.

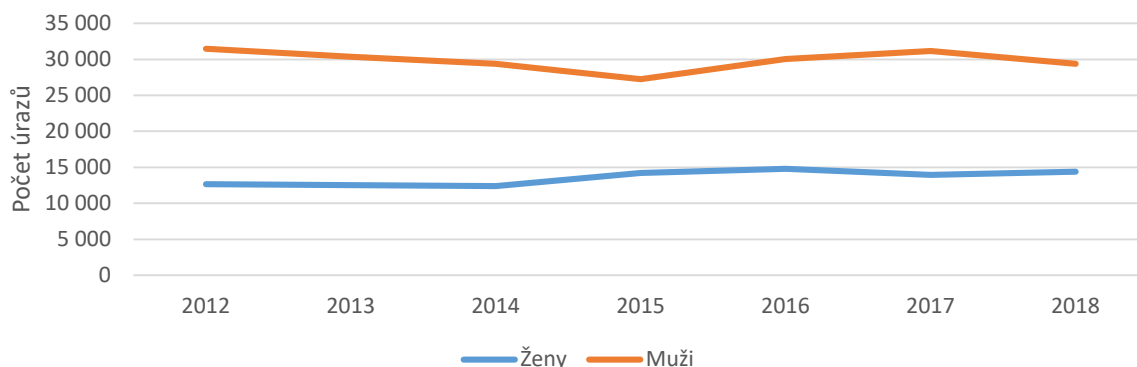
Záznam o úrazu - hlášení změn zašle zaměstnavatel úrazem postiženého zaměstnance nejpozději do 5. dne následujícího měsíce na výše uvedené orgány a instituce.

2 VÝVOJ PRACOVNÍ ÚRAZOVOSTI V ČESKÉ REPUBLICE

Pracovní úrazy v roce 2018

Státní úřad inspekce práce a Český báňský úřad zaznamenaly loni celkem **44 365 pracovních úrazů**, což je srovnatelné s rokem předchozím, kdy došlo k 44 941 úrazům.

Pracovní úrazovost mužů a žen v letech 2012 - 2018

Celková úrazovost (bez rozdílu pohlaví úrazem postižené osoby) klesla o 576 úrazů. Pracovní úrazovost žen za loňský rok vzrostla o 442 úrazů, z 13 947 úrazů žen v roce 2017 na 14 389 úrazů v roce 2018. Z celkového počtu zaznamenal Český báňský úřad 24 pracovních úrazů žen. Ženy se trvale na počtu pracovních úrazů podílejí daleko méně, nežli by odpovídalo jejich podílu na celkové zaměstnanosti v České republice, což souvisí s charakterem vykonávané práce.

Počet pracovních úrazů mladistvých zaměstnanců klesl na 77, oproti 147 těmto úrazům v předchozím roce, a ani v jednom případě se nejednalo o smrtelný úraz nebo o úraz s hospitalizací nad 5 dnů.

V roce 2018 zaznamenal SÚIP 103 smrtelných pracovních úrazů a ČBÚ 20 smrtelných pracovních úrazů, což znamená nárůst oproti roku předchozímu, kdy došlo k 95 takovým úrazům. Nejvíce těchto úrazů se loni stalo ve Středočeském, Jihomoravském a Moravskoslezském kraji.

V jednom případě byl u těchto pracovních úrazů zjištěn vliv alkoholu nebo jiných návykových látek. K čtyřem smrtelným pracovním úrazům došlo při činnostech vykonávaných v zahraničí.

V roce 2018 bylo celkem zaznamenáno 1 149 pracovních úrazů s hospitalizací delší než 5 dnů, z toho 1 126 zaznamenal SÚIP a 23 ČBÚ. V roce předchozím to bylo celkem 1 147 úrazů, počet těchto úrazů tak zůstal téměř totožný. Nejvíce těchto úrazů je zaregistrováno ve Středočeském kraji, v Jihomoravském kraji a v Moravskoslezském kraji, nejméně v Karlovarském a Libereckém kraji.

U 61 z těchto pracovních úrazů byl zjištěn vliv alkoholu nebo jiných návykových látek. K 8 pracovním úrazům s hospitalizací delší než 5 dnů došlo v zahraničí.

2.1 Smrtelné pracovní úrazy

Z celkového počtu smrtelných pracovních úrazů provedly oblastní inspektoráty u subjektů spadajících do kontrolní působnosti orgánů inspekce práce kontrolu v 47 případech. Takovou kontrolu příčin a okolností oblastní inspektoráty práce neprovádějí u dopravních nehod a u úrazů, které se staly v zahraničí.

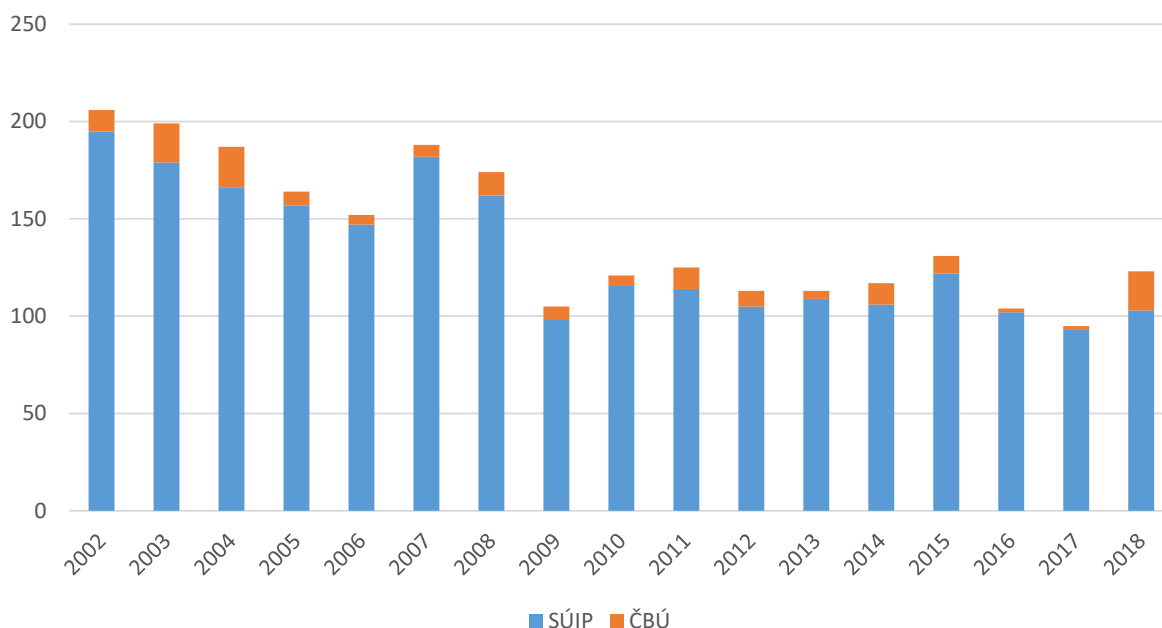
Obvodní báňské úřady provedly u subjektů podléhajícím výkonu vrchního dozoru státní báňské správy šetření zaměřené na zjišťování stavu, příčin a následků u všech smrtelných pracovních úrazů.

Vzhledem k závažnosti smrtelných pracovních úrazů uvádíme pro srovnání delší časovou řadu. Od roku 2002, kdy jich bylo celkem 206, se jejich počet snižoval až na 152 smrtelných pracovních úrazů v roce 2006. V letech následující hospodářské konjunktury opět počet smrtelných pracovních úrazů o něco vzrostl, aby vzápětí v roce 2009 výrazně klesl na 105 případů. V následujících letech se pohyboval mezi 110–120 případy, v roce 2016 klesl na 104 případů a v roce 2017 dokonce na 95 případů.

Vývoj počtu smrtelných pracovních úrazů za období let 2002 – 2018

Rok	SÚIP	ČBÚ	Celkem
2002	195	11	206
2003	179	20	199
2004	166	21	187
2005	157	7	164
2006	147	5	152
2007	182	6	188
2008	162	12	174
2009	98	7	105
2010	116	5	121
2011	114	11	125
2012	105	8	113
2013	109	4	113
2014	106	11	117
2015	122	9	131
2016	102	2	104
2017	93	2	95
2018	103	20	123

Vývoj počtu smrtelných pracovních úrazů za období 2002 - 2018

Vývoj počtu smrtelných pracovních úrazů podle vztahu k zaměstnavateli

Vztah k zaměstnavateli	2014	2015	2016	2017	2018	
					SÚIP	ČBÚ
Zaměstnanec agentury práce nebo dočasně přidělený k výkonu práce	4	1	0	2	5	0
Osoba vykonávající činnosti nebo poskytující služby mimo pracovněprávní vztahy	7	9	6	9	12	0
Zaměstnanec zaměstnaný na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr	10	21	7	11	10	1
Zaměstnanec v pracovním poměru	84	78	80	72	76	19
OSVČ	1	3	9	0	0	0
Celkem	106	122	102	95	123	

2.2 Pracovní úrazovost s hospitalizací nad 5 dnů

V roce 2018 bylo Státním úřadem inspekce práce a Českým báňským úřadem evidováno celkem 1 149 pracovních úrazů, u kterých hospitalizace přesáhla 5 dnů. Z toho oblastní inspektoráty práce provedly u subjektů ve své kontrolní působnosti v 677 případech těchto úrazů kontrolu plnění povinností zaměstnavatele při šetření příčin a okolností pracovních úrazů.

Vývoj počtu pracovních úrazů s hospitalizací nad 5 dnů

Rok	SÚIP	ČBÚ	Celkem
2013	1 364	21	1 385
2014	1 393	19	1 412
2015	1 299	16	1 315
2016	1 298	25	1 323
2017	1 123	24	1 147
2018	1 126	23	1 149

Počet pracovních úrazů s hospitalizací nad 5 dnů podle vztahu k zaměstnavateli

Vztah k zaměstnavateli	2014	2015	2016	2017	2018	
					SÚIP	ČBÚ
Zaměstnanec v pracovním poměru	1 275	1 176	1 189	1 019	1 006	22
Zaměstnanec zaměstnaný na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr	72	80	84	74	80	1
Zaměstnanec agentury práce nebo dočasně přidělený k výkonu práce	30	11	8	11	4	0
Osoba vykonávající činnosti nebo poskytující služby mimo pracovněprávní vztahy	21	15	25	25	23	0
OSVČ	14	33	17	18	13	0
Celkem	1 412	1 315	1 323	1 147	1 149	

3 PRACOVNÍ ÚRAZOVOST PODLE KRAJŮ

Absolutní počet pracovních úrazů v jednotlivých krajích je ovlivněn zejména mírou ekonomické aktivity a odvětvovou strukturou ekonomiky v jednotlivých krajích.

3.1 Celková pracovní úrazovost v roce 2018 dle krajů České republiky

Podrobné statistiky budou uvedeny v příloze po zveřejnění publikace Českého statistického úřadu o pracovní úrazovosti v České republice.

3.2 Smrtelná pracovní úrazovost

V roce 2018 bylo zaznamenáno celkově 123 smrtelných pracovních úrazů oproti 95 smrtelným úrazům, ke kterým došlo v roce předchozím. Z toho na oblastní inspektoráty práce bylo nahlášeno 103 smrtelných pracovních úrazů. Zbývajících 20 smrtelných úrazů podléhá výkonu vrchního dozoru ČBÚ. Nejvíce těchto úrazů se loni stalo v krajích Středočeském, Jihomoravském a Moravskoslezském.

Počet smrtelných pracovních úrazů v letech 2014 – 2018 podle místa úrazu

Kraj, kde k úrazu došlo	2014	2015	2016	2017	2018
Hl. m. Praha	4	8	9	7	9
Středočeský kraj	18	17	10	15	21
kraj Vysočina	6	7	4	7	6
Jihočeský kraj	5	4	8	7	8
Plzeňský kraj	7	13	10	5	5
Karlovarský kraj	12	3	2	2	3
Ústecký kraj	5	16	8	8	11
Liberecký kraj	6	5	2	0	2
Královéhradecký kraj	8	9	5	2	1
Pardubický kraj	14	6	4	5	5
Jihomoravský kraj	8	5	8	10	13
Zlínský kraj	3	6	9	4	7
Olomoucký kraj	2	14	8	5	5
Moravskoslezský kraj	11	4	11	12	23
zahraničí	8	14	6	6	4
Celkem	117	131	104	95	123

3.4 Pracovní úrazovost s hospitalizací nad 5 dnů podle místa vzniku úrazu

V roce 2018 bylo zaznamenáno celkově 1 149 pracovních úrazů s hospitalizací nad 5 dnů, což znamená růst o 2 takovéto úrazy oproti roku předchozímu, kdy se stalo 1 147 takových pracovních úrazů.

U subjektů, které spadají do kontrolní působnosti ČBÚ se počet závažných úrazů nezměnil.

Kraj úrazu	SÚIP	ČBÚ
Hl. m. Praha	90	0
Středočeský kraj	136	0
Jihočeský kraj	77	0
kraj Vysočina	64	0
Plzeňský kraj	76	0
Karlovarský kraj	34	1
Ústecký kraj	98	11
Liberecký kraj	41	0
Královéhradecký kraj	58	0
Pardubický kraj	55	1
Jihomoravský kraj	147	0
Zlínský kraj	52	0
Olomoucký kraj	51	1
Moravskoslezský kraj	139	9
zahraničí	8	0
celkem SÚIP/ČBÚ	1 126	23
celkem úrazů	1 149	

Nejvíce těchto úrazů je zaregistrováno v Jihomoravském, Středočeském a Moravskoslezském kraji, nejméně v Karlovarském a Libereckém kraji. V zahraničí došlo k 8 pracovním úrazům s hospitalizací nad 5 dnů.

4 ZDROJE PRACOVNÍCH ÚRAZŮ V ROCE 2018

Podkladem pro analýzu zdrojů pracovních úrazů byla data o pracovních úrazech pořízená oblastními inspektoráty práce a data pořízená státní báňskou správou. Klasifikace zdrojů úrazů byla provedena podle metodiky ESAW. Soubor dat z roku 2018 obsahuje data připravená ze 44 365 záznamů o úrazu s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny. Z toho bylo 1 149 závažných pracovních úrazů s délkou hospitalizace nad 5 dní. Do přehledu smrtelných pracovních úrazů byly zahrnuty 103 případy podléhající kontrolní činnosti SÚIP a 20 případů podléhající výkonu vrchního dozoru ČBÚ.

4.1 Pracovní úrazy s pracovní neschopností delší než 3 dny

V následujících tabulkách jsou uvedeny počty pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny. Jsou rozděleny podle dvou kritérií – podle kraje, kde se pracovní úraz stal, a podle kraje, ve kterém má příslušný subjekt sídlo.

Nejpočetnějším zdrojem vzniku pracovních úrazů, tvořícím celou jednu třetinu případů, jsou materiály, předměty, výrobky, součástí strojů a vozidel, úlomky, prach. Do této skupiny patří například břemena, stavební materiál, strojní součásti, spojovací části (šrouby, hřebíky, svorníky, nýty), zemědělské výrobky (včetně semen, slámy), skladované výrobky, zemina, kámen a jiné.

Druhým nejčastějším zdrojem vzniku pracovního úrazu jsou budovy, konstrukce, povrchy v úrovni země i nad úrovní země; tyto zdroje představují 26 % ze všech úrazů. Zde zařazujeme veškeré budovy, konstrukce, výkopy, studně, příkopy, strmé svahy, tunely, podzemní prostory, schody, žebříky, silnice, cesty a jiné.

Dalšími nejpočetnějšími zdroji vzniku pracovních úrazů jsou poranění na strojích a stabilních zařízeních, dále ruční nářadí nepoháněné a systémy pro dopravu, manipulaci a skladování.

Zdroje pracovních úrazů podle místa, kde se úraz stal (v %)

Zdroj úrazu	Zahraníčí	Hl. m. Praha	Středočeský kraj	Jihočeský kraj	Kraj Vysočina	Plzeňský kraj	Karlovarský kraj	Ústecký kraj	Liberecký kraj	Královéhradecký kraj	Pardubický kraj	Jihomoravský kraj	Olomoucký kraj	Moravskoslezský kraj	Zlínský kraj	Celkem
0 - Žádný zdroj nebo žádné informace o zdroji	13	517	77	14	7	50	10	434	177	59	47	66	4	5	23	1503
1000 - Budovy, stavební konstrukce, povrchy – v úrovni země	31	1	1003	433	399	626	249	332	193	532	416	830	596	1035	432	7108
2000 - Budovy, konstrukce, povrchy nad úrovní země	25	1146	367	317	294	329	149	221	115	250	248	325	210	336	163	4495
3000 - Budovy, stavební konstrukce, povrchy – pod úrovní země	0	0	5	15	11	6	3	3	3	4	3	8	2	1	3	67
4000 - Systémy pro dodávku a distribuci materiálu, potrubní sítě	0	0	1	9	9	0	0	2	0	0	0	2	1	1	3	28
5000 - Motory, systémy pro přenos a skladování energie	0	0	0	9	8	0	1	2	0	1	0	2	0	2	1	26

6000 - Ruční nářadí, nepoháněné	3	189	308	213	200	25	5	252	144	219	194	254	208	287	177	2678
7000 - V ruce držené či ručně vedené mechanické nářadí	3	9	67	30	33	257	85	26	27	7	5	77	95	154	55	930
8000 - Ruční nářadí – bez rozlišení zdroje energie	0	1	3	109	84	91	22	0	0	5	3	75	5	10	41	449
9000 - Stroje a zařízení přenosné nebo mobilní	0	188	152	6	6	2	0	242	156	31	18	10	25	37	5	878
10000 - Stroje a zařízení stabilní	0	83	184	249	221	190	80	157	105	242	173	352	158	247	204	2645
11000 - Systémy pro dopravu, manipulaci a skladování	8	4	338	396	320	265	70	52	30	78	76	339	118	168	157	2419
12000 - Pozemní vozidla	19	120	106	98	92	63	13	96	49	43	55	139	83	162	59	1197
13000 - Ostatní dopravní prostředky	0	11	5	12	4	5	0	12	6	3	3	28	3	10	8	110
14000 - Materiály, předměty, výrobky, součásti, strojů a vozidel, úlomky, prach	31	817	1595	1021	786	1411	402	1109	633	1109	945	1546	823	1435	860	14523
15000 - Nebezpečné látky a přípravky, radioaktivní látky, biologické látky	2	73	109	109	102	92	35	97	59	88	73	129	94	152	72	1286
16000 - Ochranná zařízení a prostředky	0	9	0	51	42	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	104
17000 - Kancelářské zařízení, osobní potřeby, sportovní potřeby, zbraně, potřeby pro domácnost	0	3	1	39	33	21	13	15	9	1	1	59	2	26	30	253
18000 - Živé organismy a lidské bytost	0	132	197	188	187	119	27	113	59	97	134	172	76	147	62	1710
19000 - Hromadný odpad	0			19	12							7	1		3	42
20000 - Fyzikální jevy a přírodní živly	0	4	10	68	86	7	1	3	3	8	2	3	3	3	3	204
99000 - Ostatní zdroje neuvedené v tomto třídíku	4	1	8	7	8	1	1	2	2	33	24	7	117	218	5	438
Celkem	139	3308	4536	3412	2944	3561	1166	3170	1770	2810	2420	4430	2624	4436	2367	43 093

Zdroje pracovních úrazů podle místa, kde se úraz stal (v %)

Zdroj úrazu	Zahraníčí	Hl. m. Praha	Středočeský kraj	Jihočeský kraj	Kraj Vysočina	Plzeňský kraj	Karlovarský kraj	Ústecký kraj	Liberecký kraj	Královéhradecký kraj	Pardubický kraj	Jihomoravský kraj	Olomoucký kraj	Moravskoslezský kraj	Zlínský kraj	Celkem
0 - Žádný zdroj nebo žádné informace o zdroji	0,03	1,20	0,18	0,03	0,02	0,12	0,02	1,01	0,41	0,14	0,11	0,15	0,01	0,01	0,05	3,49
1000 - Budovy, stavební konstrukce, povrchy – v úrovni země	0,07	0,00	2,33	1,00	0,93	1,45	0,58	0,77	0,45	1,23	0,97	1,93	1,38	2,40	1,00	16,49
2000 - Budovy, konstrukce, povrchy nad úrovní země	0,06	2,66	0,85	0,74	0,68	0,76	0,35	0,51	0,27	0,58	0,58	0,75	0,49	0,78	0,38	10,43
3000 - Budovy, stavební konstrukce, povrchy – pod úrovní země	0,00	0,00	0,01	0,03	0,03	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,00	0,00	0,01	0,16
4000 - Systémy pro dodávku a distribuci materiálu, potrubní sítě	0,00	0,00	0,00	0,02	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,06
5000 - Motory, systémy pro přenos a skladování energie	0,00	0,00	0,00	0,02	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,06

6000 - Ruční nářadí, nepoháněné	0,01	0,44	0,71	0,49	0,46	0,06	0,01	0,58	0,33	0,51	0,45	0,59	0,48	0,67	0,41	6,21
7000 - V ruce držené či ručně vedené mechanické nářadí	0,01	0,02	0,16	0,07	0,08	0,60	0,20	0,06	0,06	0,02	0,01	0,18	0,22	0,36	0,13	2,16
8000 - Ruční nářadí – bez rozlišení zdroje energie	0,00	0,00	0,01	0,25	0,19	0,21	0,05	0,00	0,00	0,01	0,01	0,17	0,01	0,02	0,10	1,04
9000 - Stroje a zařízení přenosné nebo mobilní	0,00	0,44	0,35	0,01	0,01	0,00	0,00	0,56	0,36	0,07	0,04	0,02	0,06	0,09	0,01	2,04
10000 - Stroje a zařízení stabilní	0,00	0,19	0,43	0,58	0,51	0,44	0,19	0,36	0,24	0,56	0,40	0,82	0,37	0,57	0,47	6,14
11000 - Systémy pro dopravu, manipulaci a skladování	0,02	0,01	0,78	0,92	0,74	0,61	0,16	0,12	0,07	0,18	0,18	0,79	0,27	0,39	0,36	5,61
12000 - Pozemní vozidla	0,04	0,28	0,25	0,23	0,21	0,15	0,03	0,22	0,11	0,10	0,13	0,32	0,19	0,38	0,14	2,78
13000 - Ostatní dopravní prostředky	0,00	0,03	0,01	0,03	0,01	0,01	0,00	0,03	0,01	0,01	0,01	0,06	0,01	0,02	0,02	0,26
14000 - Materiály, předměty, výrobky, součásti, strojů a vozidel, úlomky, prach	0,07	1,90	3,70	2,37	1,82	3,27	0,93	2,57	1,47	2,57	2,19	3,59	1,91	3,33	2,00	33,70
15000 - Nebezpečné látky a přípravky, radioaktivní látky, biologické látky	0,00	0,17	0,25	0,25	0,24	0,21	0,08	0,23	0,14	0,20	0,17	0,30	0,22	0,35	0,17	2,98
16000 - Ochranná zařízení a prostředky	0,00	0,02	0,00	0,12	0,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,24
17000 - Kancelářské zařízení, osobní potřeby, sportovní potřeby, zbraně, potřeby pro domácnost	0,00	0,01	0,00	0,09	0,08	0,05	0,03	0,03	0,02	0,00	0,00	0,14	0,00	0,06	0,07	0,59
18000 - Živé organismy a lidské bytost	0,00	0,31	0,46	0,44	0,43	0,28	0,06	0,26	0,14	0,23	0,31	0,40	0,18	0,34	0,14	3,97
19000 - Hromadný odpad	0,00	0,00	0,00	0,04	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02	0,00	0,00	0,01	0,10
20000 - Fyzikální jevy a přírodní živly	0,00	0,01	0,02	0,16	0,20	0,02	0,00	0,01	0,01	0,02	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,47
99000 - Ostatní zdroje neuvedené v tomto třídění	0,01	0,00	0,02	0,02	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,08	0,06	0,02	0,27	0,51	0,01	1,02
Celkem	0,32	7,68	10,53	7,92	6,83	8,26	2,71	7,36	4,11	6,52	5,62	10,28	6,09	10,29	5,49	100,00

4.2 Smrtelné pracovní úrazy

V roce 2018 bylo Státním úřadem inspekce práce registrováno celkem 103 smrtelných pracovních úrazů, k 20 smrtelným pracovním úrazům došlo u subjektů podléhajících výkonu vrchního dozoru Českého báňského úřadu.

Nejčastějším zdrojem byla *pozemní vozidla a ostatní dopravní prostředky* (29 smrtelných pracovních úrazů), převážně šlo o dopravní nehody. Smrtelnými pracovními úrazy, které vznikly při dopravních nehodách dopravních prostředků na veřejných pozemních komunikacích, se inspekce práce v rámci své kontrolní činnosti nezabývá, na rozdíl od pracovních úrazů, ke kterým došlo při provozu dopravních prostředků na účelových komunikacích a v neveřejných prostorách. Zpravidla se kontrolní činnost týká také pracovních úrazů, ke kterým došlo při provozu speciálních vozidel a jejich souprav jako jsou:

- dopravní prostředky pro hromadnou dopravu osob,
- dopravní prostředky pro přepravu zvláště těžkých a rozměrných nákladů,
- dopravní prostředky pro přepravu nebezpečných látek,

- speciální vozidla a jejich soupravy (v zemědělství, ve stavebnictví, v lesnictví, při zemních pracích, motorové vozíky).

Druhým nejpočetnějším zdrojem vzniku smrtelných pracovních úrazů byla kategorie *materiály, předměty, výrobky, součásti, strojů a vozidel, úlomky a prach*.

Z pohledu regionálního, tj. podle místa, kde k úrazu došlo, se nejvíce smrtelných pracovních úrazů stalo v krajích Středočeském, Moravskoslezském a Jihomoravském.

Zdroje smrtelných pracovních úrazů podle místa, kde se úraz stal

Zdroj úrazu	Zahraníčí	Hl. m. Praha	Středočeský kraj	Jihočeský kraj	Kraj Vysočina	Píseňský kraj	Karlovarský kraj	Ústecký kraj	Liberecký kraj	Královéhradecký kraj	Pardubický kraj	Jihomoravský kraj	Olomoucký kraj	Moravskoslezský kraj	Zlínský kraj
0 - Žádný zdroj nebo žádné informace o zdroji		2		1			1	1		1		5	2	2	1
2000 - Budovy, konstrukce, povrchy nad úrovní země (uvnitř i vně)		1	1	1			1	1			1	2		2	
3000 - Budovy, stavební konstrukce, povrchy – pod úrovní země (uvnitř i vně)								1							
10000 - Stroje a zařízení stabilní				1	1								1		1
11000 - Systémy pro dopravu, manipulaci a skladování						1			1					2	
12000 - Pozemní vozidla	4	4	7	1	3	1		2				3	1		3
13000 - Ostatní dopravní prostředky								1			1			1	
14000 - Materiály, předměty, výrobky, součásti, strojů a vozidel, úlomky, prach		1	4	2	1	2	1	1			3		1	1	
15000 - Nebezpečné látky a přípravky, radioaktivní látky, biologické látky			7					2				1			1
18000 - Živé organismy a lidské bytosti		1	2	2	1	1									1
19000 - Hromadný odpad									1						
20000 - Fyzikální jevy a přírodní živly								1				2		14	
90000 – Ostatní zdroje neuvedené								1						1	
Celkem	4	9	21	8	6	5	3	11	2	1	5	13	5	23	7

4.3 Pracovní úrazy s hospitalizací nad 5 dnů

V roce 2018 bylo Státním úřadem inspekce práce registrováno celkem 1 126 pracovních úrazů s hospitalizací nad 5 dnů, k 23 pracovním úrazům došlo u subjektů podléhajících výkonu vrchního dozoru ČBÚ.

Nejčastějším zdrojem pracovních úrazů s hospitalizací nad 5 dnů byly *budovy, stavební konstrukce, povrchy*, a to zejména nad úrovní země, a to u 236 pracovních úrazů.

U 168 pracovních úrazů s hospitalizací nad 5 dnů byly zdrojem *materiály, předměty, výrobky, součásti strojů apod.* U 162 těchto úrazů byla zdrojem *pozemní vozidla*.

Z pohledu regionálního se nejvíce těchto závažných pracovních úrazů stalo v kraji Jihomoravském (147 úrazů) a Moravskoslezském (146 úrazů). Při práci v zahraničí se stalo 11 úrazů.

Pracovní úrazy s hospitalizací nad 5 dnů podle místa, kde se pracovní úraz stal

Zdroj úrazu	Zahraníčí	Hl. m. Praha	Středočeský kraj	Jihočeský kraj	Kraj Vysočina	Plzeňský kraj	Karlovarský kraj	Ústecký kraj	Liberecký kraj	Královéhradecký kraj	Pardubický kraj	Jihomoravský kraj	Olomoucký kraj	Moravskoslezský kraj	Zlínský kraj	Celkem
0 - Žádný zdroj nebo žádné informace o zdroji	0	7	1		1	1	1	9	3	4	1	4	1		1	34
1000 - Budovy, stavební konstrukce, povrchy – v úrovni země (uvnitř i vně, pevné či mobilní, dočasné nebo trvalé)	0		23	5	10	11	8	15	4	9	12	25	11	31	3	167
2000 - Budovy, konstrukce, povrchy nad úrovní země (uvnitř i vně)	2	54	31	11	7	16	8	16	6	14	8	25	12	19	7	236
3000 - Budovy, stavební konstrukce, povrchy – pod úrovní země (uvnitř i vně)	0			1		2	1		1		1	1	1			8
5000 - Motory, systémy pro přenos a skladování energie	0				1									1		2
6000 - Ruční nářadí, nepoháněné	1		1	2							3					7
7000 - V ruce držené či ručně vedené mechanické nářadí	0					1								5		6
8000 - Ruční nářadí – bez rozlišení zdroje energie	0				1		3				1					5
9000 - Stroje a zařízení přenosné nebo mobilní	0	3	7					4	2	1		3	1	4		25
10000 - Stroje a zařízení stabilní	1		8	1	6	6	1	8	3	3	7	12	5	18	9	88
11000 - Systémy pro dopravu, manipulaci a skladování	0		15	12	4	7	1	7	4	6	9	4	3	15	4	91
12000 - Pozemní vozidla	6	9	17	15	16	10	2	15	7	7	8	26	9	15	8	170
13000 - Ostatní dopravní prostředky	0	2		1	3			1			1	1	1			10
14000 - Materiály, předměty, výrobky, součásti, strojů a vozidel, úlomky, prach	1	6	25	13	5	13	6	17	10	8	1	25	3	23	7	163
15000 - Nebezpečné látky a přípravky, radioaktivní látky, biologické látky	0	3	7	4	4	4	1	4	3	1	4	14	1	10	7	67
16000 - Ochranná zařízení a prostředky	0									1					1	2
17000 - Kancelářské zařízení, osobní potřeby, sportovní potřeby, zbraně, potřeby pro domácnost	0					1		1					1		1	4
18000 - Živé organismy a lidské bytosti	0	6	3	9	3	2		7		3	2	5	1	4	4	49
19000 - Hromadný odpad	0											1				1

20000 - Fyzikální jevy a přírodní živly	0			1	3	2		1	1			1	1	1		11
99000 - Ostatní zdroje neuvedené v tomto třídění	0				1					1			1			3
Celkem	11	90	138	75	65	76	32	105	44	58	58	147	52	146	52	1 149

5 PŘÍČINY PRACOVNÍCH ÚRAZŮ

5.1 Příčiny pracovních úrazů s pracovní neschopností nad 3 dny

Podle klasifikace ESAW se pracovní úrazy dělí do 15 kategorií (viz tabulka níže). Podobně jako v roce 2016, i loni se nejvíce pracovních úrazů stalo v důsledku *špatně nebo nedostatečně odhadnutého rizika*, a to více než 79 procentech ze všech úrazů. V roce 2016 tato příčina činila také téměř 79 procent. Další významnou příčinou jsou také *nedostatečné osobní předpoklady pro řádný výkon práce*. Ostatní kategorie příčin pracovních úrazů jsou v záznamech o pracovních úrazech uváděny v mnohem menší míře, u zhruba 5 procent úrazů se nepodařilo příčinu zjistit.

Příčiny pracovních úrazů dle ESAW v roce 2018

Příčina pracovního úrazu dle ESAW	Počet úrazů		
	celkem	z toho závažných	z toho smrtelných
0 - Nežjištěno	2 197	131	21
1 - Vadný nebo nepříznivý stav zdroje úrazu (nikoliv pracoviště)	405	18	3
2 - Chybějící nebo nedostatečná ochranná zařízení a zajištění	29	23	
3 - Chybějící (nepřidělené), nedostatečné nebo nevhodné OOPP	14	8	1
4 - Nepříznivý stav nebo vadné uspořádání pracoviště, př. komunikace	103	12	1
5 - Závady v osvětlení a viditelnosti, nepříznivé vlivy hluku, otřesů a vadného ovzduší na pracovišti (komunikaci)	1		
6 - Nesprávná organizace práce	39	35	6
7 - Neobeznámenost s podmínkami bezpečné práce a nedostatek potřebné kvalifikace (teoretických znalostí, dovedností, zručnosti, přizpůsobení)	1	4	
8 - Používání nebezpečných postupů nebo způsobu práce včetně jednání bez oprávnění, proti zákazu, prodlévání v ohroženém prostoru	927	93	8
9 - Odstranění nebo nepoužívání předepsaných bezpečnostních zařízení a ochranných opatření	2	4	1
10 - Nepoužívání (nesprávné používání) předepsaných a přidělených OOPP (přístrojů)	150	16	3
11 - Ohrožení jinými osobami (odvedení pozornosti při práci, žerty, hádky a jiná nesprávná a/nebo nebezpečná jednání druhých osob)	182	12	
12 - Nedostatky osobních předpokladů k řádnému pracovnímu výkonu (chybějící tělesné předpoklady, smyslové nedostatky, nepříznivé osobní vlastnosti a okamžité psychofyzilogické stavy)	4 598	61	3
13 - Ohrožení zvířaty a přírodními živly	196	5	
14 - Špatně nebo nedostatečně odhadnuté riziko	35 521	727	76
Celkem	44 365	1 149	123

Nejčastější příčinou závažných pracovních úrazů s hospitalizací nad 5 dnů uváděnou zaměstnavateli byla opět příčina č. 14: *špatně nebo nedostatečně odhadnuté riziko*. Tato příčina byla uváděna u 63 procent úrazů.

Další častou příčinou bylo č. 8: *používání nebezpečných postupů nebo způsobů práce vč. jednání bez oprávnění, proti zákazu, prodlévání v ohroženém prostoru* (8,6 %).

Ostatní položky příčin pracovních úrazů s hospitalizací nad 5 dnů jsou v záznamech o pracovních úrazech uváděny v mnohem menší míře.

Stejně tak u smrtelných pracovních úrazů byla rovněž nejčastější příčina č. 14: *špatně nebo nedostatečně odhadnuté riziko* a opět č. 8: *používání nebezpečných postupů nebo způsobů práce vč. jednání bez oprávnění, proti zákazu, prodlévání v ohroženém prostoru*.

Cenné informace o příčinách pracovních úrazů přinášejí údaje o právních předpisech, které byly podle kontrolních zjištění SÚIP a ČBP v souvislosti s pracovními úrazy porušeny. Příčiny a porušené předpisy u smrtelných pracovních úrazů způsobených dopravními nehodami šetří Policie České republiky, podrobněji viz str. 13.

Nejčastěji porušené předpisy v uplynulých letech:

- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce,
- zákon č. 361/2000 Sb., o silničním provozu,
- zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek BOZP,
- nařízení vlády č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na BOZP na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky,
- nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí,
- nařízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na BOZP na staveništích,
- nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí.

6 PRACOVNÍ ÚRAZOVOST OBČANŮ ZEMÍ EVROPSKÉ UNIE A CIZINCŮ

V roce 2018 došlo na území České republiky k 1 654 pracovním úrazům zaměstnanců, kteří nebyli občany České republiky. Rozložení počtu pracovních úrazů podle státní příslušnosti zraněného je zobrazeno v následující tabulce:

Státní příslušnost	Počet ostatních úrazů	Počet smrtelných úrazů	Počet závažných úrazů	Celkem
Slovenská republika	509	3	21	533
Polsko	269	15	9	293
Ukrajina	315	2	26	343
Bulharsko	99	2	7	108
Rumunsko	91	7	5	103
Mongolsko	49	0	1	50
Vietnam	21	0	0	21
Moldavská republika	25	0	2	27
Ruská federace	13	0	0	13
Bělorusko	13	0	0	13
Maďarsko	11	0	3	14
Litva	3	0	1	4
Lotyšsko	2	0	0	2
Srbsko	15	2	1	18
Černá Hora	1	0	0	1
Francie	4	0	0	4
Francouzská jižní území	1	0	0	1
Indie	18	0	0	18
Kazachstán	8	0	0	8
Arménie	3	0	0	3
Chorvatsko	6	0	0	6
Kuba	1	0	0	1
Alžírsko	1	0	0	1
Bosna a Hercegovina	1	0	0	1
Německo	7	0	0	7
Tunisko	8	0	0	8
Bahrajn	1	0	0	1
Nepál	3	0	0	3
Rakousko	2	0	0	2
Řecko	7	0	0	7
Španělsko	5	0	0	5
Uzbekistán	2	0	0	2
Anguilla	1	0	0	1
Angola	2	0	0	2
Argentina	2	0	0	2
Belgie	3	0	0	3
Ghana	1	0	0	1
Gruzie	1	0	0	1

Japonsko	3	0	0	3
Korejská republika	1	0	0	1
Kanada	2	0	0	2
Spojené království	1	0	0	1
Švýcarsko	1	0	0	1
Kosovo	3	0	1	4
Nigerie	2	0	0	2
Makedonie	1	0	0	1
Palestinské území (okupované)	1	0	0	1
Libanon	2	0	0	2
Kyrgyzstán	1	0	0	1
Kostarika	1	0	0	1
Srí Lanka	1	0	0	1
Salvador	1	0	0	1
Cookovy ostrovy	1	0	0	1
Celkem	1 546	31	77	1 654

7 PRACOVNÍ ÚRAZOVOST V ZAHRANIČÍ

V roce 2018 bylo evidováno celkem 136 pracovních úrazů v zahraničí.

Přehled počtu pracovních úrazů v zahraničí v letech 2013 až 2018

Druh úrazu	Počet úrazů v zahraničí					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Smrtelný	3	8	14	5	6	4
Závažný	4	45	40	24	12	9
Ostatní	112	311	163	213	200	123
Celkem	119	364	217	242	218	136

8 KONTROLY PŘÍČIN A OKOLNOSTÍ VZNIKU PRACOVNÍCH ÚRAZŮ

V roce 2018 bylo Státním úřadem inspekce práce na úseku BOZP provedeno celkem 9 092 kontrol, z toho bylo 749 kontrol příčin a okolností vzniku pracovních úrazů, při nichž inspektoři zjistili celkem 781 nedostatků. Celkem 22 kontrol bylo provedeno na základě podnětů veřejnosti týkajících se nezapsání pracovního úrazu do knihy úrazů a neuznaných nebo špatně vyšetřených pracovních úrazů ze strany zaměstnavatele. Podatelé se často obracejí na Státní úřad inspekce práce o pomoc při uznávání pracovního úrazu nebo vymáhání náhrad při vzniku pracovního úrazu, což však nespadá do jeho kompetence.

Evidence pracovní úrazovosti

Z výsledků kontrolní činnosti plyne, že naprostá většina zaměstnavatelů své povinnosti při vzniku pracovních úrazů dodržuje. Avšak někteří zaměstnavatelé si ne zcela se vši vážností uvědomují povinnost evidovat v knize úrazů všechny úrazy, proto mnohdy bývají v knize úrazů zaznamenány pouze úrazy s pracovní neschopností přesahující 3 kalendářní dny. V některých případech zaevidované pracovní úrazy neobsahují všechny údaje v rozsahu požadovaném příslušným nařízením vlády. Nedostatky se vyskytují také při opožděném zasílání Záznamů o úrazech.

Pracovní úrazovost v malých a středních firmách

Výsledky kontrol, provedených v rámci hlavního kontrolního úkolu zaměřeného na systémy BOZP, provoz technických zařízení a pracovní podmínky v malých a středních firmách, poukázaly na vysoká rizika spojená s častým zdrojem pracovních úrazů s názvem *Budovy, stavební konstrukce, povrchy*. Nejčastěji zjišťovanými nedostatky jsou chybějící madla a zábradlí na schodištích a komunikacích o nestejně úrovni, poškozený povrch podlah na pracovištích a podlah komunikací, které často nejsou upraveny proti skluzu. Rizika spojená s pádem, popř. s jiným poškozením zdraví, vlivem nebezpečných prohlubní v podlahách kontrolované osoby často podceňují. Častým nedostatkem jsou i zanedbané prohlídky ocelových konstrukcí, které se prakticky neprovádí, popř. se provádí pouze vizuálně.

Pracovní úrazovost ve stavebnictví

K nejrizikovějším činnostem na staveništích patří práce ve výškách a zemní práce. S ohledem na statistiku pracovních úrazů se jedná o nejčastější příčinu poškození zdraví, při nichž se také stává nejvíce smrtelných pracovních úrazů. Další rizikovou oblastí na staveništích je provoz zdvihacích zařízení. Zde pracovní úrazovost souvisí zejména s úbytkem kvalifikovaných zaměstnanců, kteří by splňovali základní předpoklady pro pracovní pozice spojené s provozem, případně obsluhou zdvihacích zařízení, jako jsou profese jeřábník, vazač, signalista. Klesající je i úroveň případných agenturních zaměstnanců, neboť i zde jsou podle informací zaměstnavatelů z důvodu enormní poptávky po pracovních silách k dispozici pouze zaměstnanci s výrazně horšími kvalifikačními požadavky než v předchozích letech. Přetrvává nedostatek praxe a absence základní kvalifikace těchto zaměstnanců v oblasti provozu zdvihacích zařízení, případně vážení břemen. Z kontrol příčin a okolností pracovních úrazů lze konstatovat, že tyto skutečnosti mají zásadní vliv na vznik závažných pracovních úrazů včetně úrazů smrtelných.

Zvláštní pozornost věnovaly orgány inspekce práce kontrolám plnění úkolů zadavatele stavby a koordinátora BOZP na staveništích. Jako zcela zásadní pro zajištění BOZP se jeví správné pochopení

zodpovědnosti všech zúčastněných stran a vzájemná provázanost trojúhelníku zadavatel stavby – koordinátor – jednotliví zhotovitelé.

Bylo zjištěno, že zadavatelé nadále určují koordinátora BOZP převážně jen pro realizaci stavby, nikoli pro fázi přípravy stavby. Zásadní je samotné určení koordinátora BOZP. Někteří z nich plní své povinnosti spíše formálně, nekontrolují dodržování plánu BOZP, nekontrolují zajištění obvodu staveniště, nesledují provádění rizikových prací, neupozorňují na nedostatky a nevyžadují bezodkladnou nápravu. Jejich činnost mnohdy bývá neprůkazná. Nově koordinátorům BOZP přibyla povinnost nechat odsouhlasit a podepsat plán všemi zhotoviteli, pokud jsou v době zpracování plánu známi, popř. po jeho aktualizaci. O této povinnosti však zřejmě nevědí, protože při kontrolách bylo zjištěno, že ani v jednom případě nebyla splněna. Koordinátoři BOZP také opomíjejí svou povinnost oznámit zadavateli stavby nedostatky, které nebyly napraveny.

Jak bylo zjištěno, častá je také snaha zadavatelů převést své vlastní povinnosti na koordinátora BOZP nebo na zhotovitele. Podle předpisů je zadavatel stavby povinen zavázat všechny zhotovitele ke spolupráci s koordinátorem BOZP, v praxi je však toto ustanovení opomíjeno nebo mylně vykládáno. Povinnost součinnosti s koordinátorem BOZP často není smluvně dostatečně zajištěna, případně není stanovena vůbec. Běžné je řetězení zhotovitelů, kdy si subdodavatel přizve k realizaci svého dalšího dílčího subdodavatele, se kterým uzavře smlouvu, ale již neuvede povinnost spolupráce s koordinátorem. Investor není o dílčích zhotovitelích informován, a ti pak nejsou zavazováni k součinnosti s koordinátorem nebo je smluvní zavázání zhotovitelů k součinnosti s koordinátorem řešeno pouze formálně. Kontrolních dnů se zúčastňují většinou pouze zástupci zadavatele stavby a prvního zhotovitele, neúčastní se však zástupci všech dotčených zhotovitelů. Přitom především u podnikajících fyzických osob jako posledního článku řetězce zhotovitelů dochází ke stále častějšímu porušování platných předpisů BOZP a pracovním úrazům, a to i smrtelným.

Pracovní úrazy na strojích a technických zařízeních

Z výsledků kontrolní činnosti inspekce práce na úseku šetření příčin a okolností vzniku pracovních úrazů na strojích a technických zařízeních plyne, že nejčastějším nedostatkem jsou nefunkční ochranná zařízení, kdy ochranné kryty nebezpečných částí strojů jsou demontovány, světelná elektrická ochrana vyřazena z provozu, dvouruční ochranné spouštění je nahrazeno nožním ovládáním, při obsluze stroje více než jedním pracovníkem není zajištěno bezpečné spouštění stroje tak, aby byli všichni pracovníci chráněni, apod. Příčinou tohoto stavu je zejména snaha zaměstnanců urychlit a ulehčit si práci na těchto strojích nebo pohodlnost údržby namontovat ochranné prvky po provedené opravě zpět na své místo. Bohužel je tento stav ze strany zaměstnavatele mnohdy přehlížen nebo i tolerován. Proto orgány inspekce práce o všech těchto zjištěných nedostacích informují vedení kontrolovaných subjektů, poskytují konzultace za účelem nápravy tohoto stavu a nařizují lhůtu k jejich odstranění.

Pracovní úrazy způsobené elektrickým proudem

Při kontrole příčin a okolností pracovních úrazů způsobených elektrickým proudem, ke kterým došlo při provozování elektrických zařízení jako součástí technologických celků, byl zjišťován výskyt nepříjemných elektrických rizik z důvodů nedodržování obecně platných předpisů, včetně uznávaných technických normativních standardů a nepřijímání potřebných opatření ke snížení působení těchto rizik. V přímé souvislosti s těmito nedostatky je nestanovení osoby odpovědné za stav a provoz elektrických zařízení. Bohužel poslední tři roky jednoznačně ukázaly, že rizika spojená s provozem a

údržbou elektrických zařízení trvají, neboť v těchto třech letech došlo k 13 smrtelným pracovním úrazům, kdy zdrojem úrazu byla elektřina. V mnoha případech se jednalo o zcela zbytečné pracovní úrazy, jelikož nebyly dodrženy základní bezpečnostní požadavky, jako například nebyl při pracovních činnostech na elektrickém zařízení zajištěn jeho beznapěťový stav.

V příštím roce se orgány inspekce práce zaměří na oblast bezpečného provozu elektrických zařízení v oblasti terciární sféry, zejména v technologickém zázemí velkých obchodních center, kde v minulých letech došlo ke smrtelným pracovním úrazům.

Pracovní úrazovost v zemědělství

Činnosti v zemědělství patří stále mezi činnosti se zvýšenou mírou rizika. Za poslední rok došlo ke zvýšení počtu smrtelných a závažných pracovních úrazů spojených s chovem zvířat, především při styku se skotem. Proto byla kontrolní činnost inspekce práce zaměřena na vyhodnocení rizik při chovu zvířat a na zpracování pracovních postupů při chovu zvířat, s důrazem na bezpečný pohyb zaměstnanců mezi zvířaty ve stáji a na pastvě a při manipulaci se zvířaty. K úrazům zde dochází jednak z důvodu nízké míry zkušeností zaměstnanců s chováním zvířat, ale také podceněním rizika a rutinním přístupem k práci u zaměstnanců zkušených.

Pracovní úrazovost při práci v lese

Těžební činnost v lesním hospodářství patří v celosvětovém měřítku k nejrizikovějším činnostem s nejvyšším podílem smrtelných úrazů, neboť jde o práci fyzicky namáhavou, vyžadující, kromě zdravotních a fyziologických předpokladů i velkou míru předvídavosti a zkušenosti. V roce 2018, stejně jako v letech minulých, se stalo několik závažných a smrtelných pracovních úrazů dřevorubců, včetně osob samostatně výdělečně činných, při provádění nahodilé těžby kůrovcového dřeva a výchovné těžby v lesním porostu.

Riziko vzniku pracovního úrazu dřevorubce při těžbě dřeva nelze nikdy zcela vyloučit, což dokládá i to, že u několika šetřených pracovních úrazů nebylo shledáno žádné porušení předpisů upravujících BOZP. Lze předpokládat, že i přes stále se zvyšující podíl mechanizované těžby prováděné těžebními prostředky, bude i nadále převážná část těžby prováděna manuálně pomocí motorové pily. Ta se nejčastěji využije právě při zpracování kalamitního dřeva a při nahodilé těžbě stromů napadených kůrovcem, dále při těžbě v terénu nepřístupném pro kácecí stroj, při těžbě stromů, které jsou svou velikostí nad rámec možností kácecího stroje, a také při výchovné těžbě, prořezávkách a probírkách.

Program Bezpečný podnik

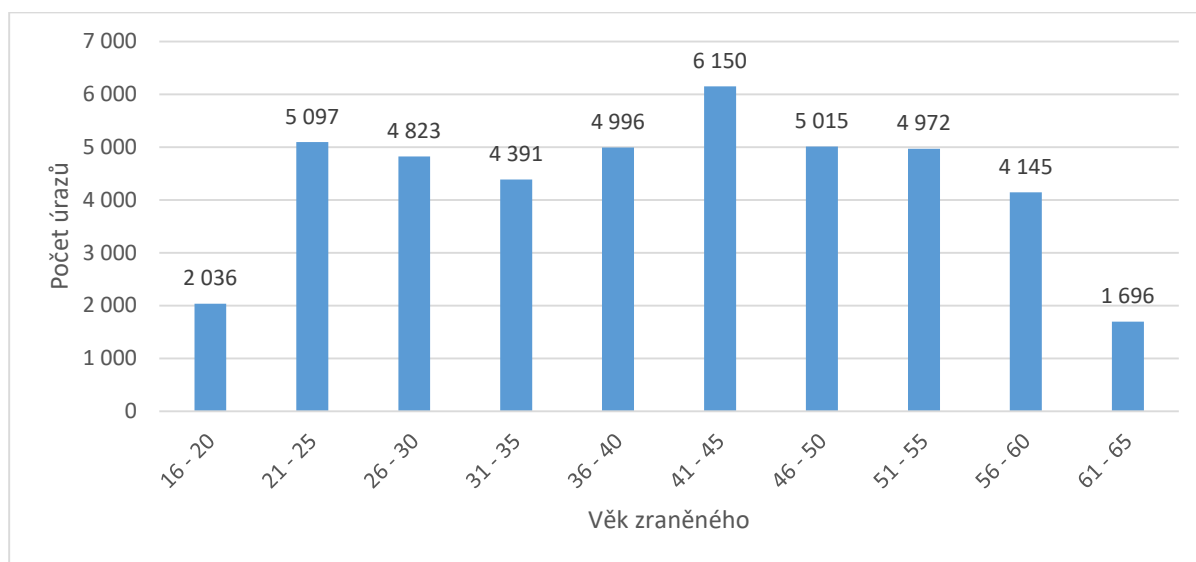
Jedním z hlavních úkolů inspekce práce na poli BOZP je již řadu let realizace programu Bezpečný podnik.

Klíčovým faktorem při prověrkách plnění uvedeného programu je i ověřování indikátorů zlepšování BOZP, jejichž přehled zaměstnavatelé každoročně počátkem roku zasílají na příslušný inspektorát. Mezi nejdůležitější indikátory zlepšování patří vývoj pracovní úrazovosti, který má u subjektů nosících titul Bezpečný podnik stále klesající tendenci díky zlepšování pracovních podmínek a pracovního prostředí. Nadále platí, že osvědčení lze odejmout v případech, kdy dojde k pracovnímu úrazu způsobenému jednoznačným porušením ze strany zaměstnavatele.

9 DALŠÍ UKAZATELE

Věkové rozložení zaměstnanců postižených pracovním úrazem v roce 2018 (do věku 65 let)

Věk zraněného	Počet úrazů
16 - 20	2 036
21 - 25	5 097
26 - 30	4 823
31 - 35	4 391
36 - 40	4 996
41 - 45	6 150
46 - 50	5 015
51 - 55	4 972
56 - 60	4 145
61 - 65	1 696

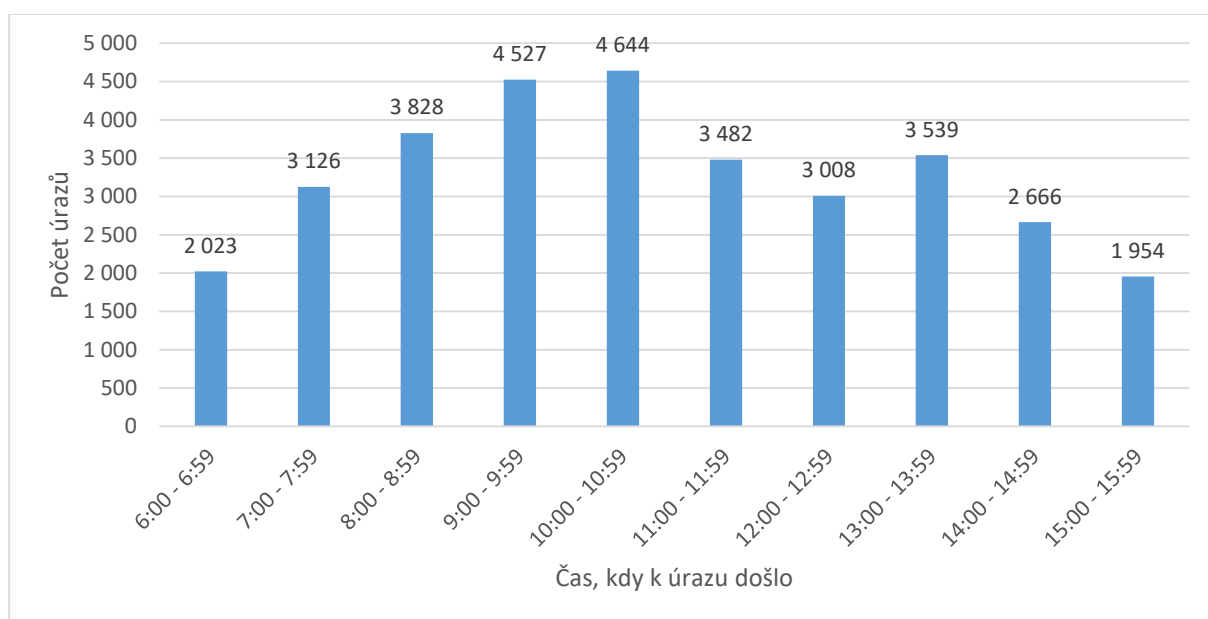

Rozložení pracovních úrazů podle délky zaměstnání v roce 2018 (prvních 10 položek)

Zaměstnání (roky)	Počet úrazů
0	13 834
1	5 929
2	3 773
3	2 801
4	1 884
5	1 439
6	1 297
7	1 272
8	999
9	954
10	1 117

Rozložení pracovních úrazů podle denní doby v roce 2018 (prvních 10 položek)

Čas úrazu v rámci dne	2018
6:00 - 6:59	2 023
7:00 - 7:59	3 126
8:00 - 8:59	3 828
9:00 - 9:59	4 527
10:00 - 10:59	4 644
11:00 - 11:59	3 482
12:00 - 12:59	3 008
13:00 - 13:59	3 539
14:00 - 14:59	2 666
15:00 - 15:59	1 954

Počet pracovních úrazů podle dnů v týdnu v roce 2018

Datum úrazu - den v týdnu	Počet úrazů
Pondělí	9 035
Úterý	8 243
Středa	8 465
Čtvrtek	7 755
Pátek	6 841
Sobota	2 215
Neděle	1 811
Celkem	44 365

Počet pracovních úrazů v jednotlivých kalendářních měsících roku 2018

Měsíc úrazu	Počet úrazů
Leden	4 297
Únor	3 763
Březen	3 657
Duben	3 594
Květen	4 037
Červen	3 713
Červenec	3 157
Srpen	3 705
Září	3 535
Říjen	4 228
Listopad	4 026
Prosinec	2 653
Celkem	44 365

Seznam použitých zkratk

SÚIP	Státní úřad inspekce práce
OIP	oblastní inspektorát práce
ČBÚ	Český báňský úřad
OBÚ	obvodní báňský úřad
ČSÚ	Český statistický úřad
ZP	zákoník práce
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
ESAW	European Statistics on Accidents at Work
EUROSTAT	statistický úřad Evropské unie
CZ-NACE	klasifikace ekonomických činností
OOPP	osobní ochranné pracovní pomůcky
BOZP	bezpečnost a ochrana zdraví při práci